

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF A.D.H.V. LANDSCHAPPELIJKE BORINGEN EN PROEFSLEUVEN TER HOOGTE VAN VAARTSTRAAT 158- 160 TE BALEN

NOTA PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 1547

Rapport opgemaakt door: Melissa Lamberts

Kontichsesteenweg 38
B-2630 Aartselaar

April – mei 2021

Projectnr. intern: 30731

Projectnr. OE: 2021A121

2020K69 (archeologienota)

2021C421 (landschappelijk booronderzoek)

2021D236 (proefsleuven)

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief a.d.h.v. landschappelijke boringen en proefsleuven ter hoogte van Vaartstraat 158-160 te Balen

Auteur

Melissa Lamberts

Projectnummer

- 30731 (intern)
- 2020K69 (Agentschap Onroerend Erfgoed: archeologienota)
- 2021C421 (Agentschap Onroerend Erfgoed: landschappelijk bodemonderzoek)
- 2021D236 (Agentschap Onroerend Erfgoed: proefsleuven)

Plaats en Datum

Aartselaar, april – mei 2021

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1547

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
v0	4 mei 2021	Interne draft
v1	5 mei 2021	Externe draft
v2	5 mei 2021	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Melissa Lamberts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

1	Inleiding	6
2	Gemotiveerd advies.....	7
3	Besluit	10
4	Kwaliteitscontrole en ondertekening	11

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Resultaten van het proefsleuvenonderzoek weergegeven op het toekomstplan.....	9
---	---

1 INLEIDING

Naar aanleiding van de bouw van twee retailruimtes met bijhorende parking en verhardingen t.h.v. Vaartstraat 158-160 te Balen werd reeds een archeologienota opgemaakt door Condor Archaeological Research bvba in 2018 (ID 7604¹). Naar aanleiding van enkele wijzigingen in de bouwplannen, die geen impact hebben op de eerder gestelde archeologische verwachting en de te nemen maatregelen, werd deze archeologienota vervangen door een nieuwe in 2020 met ID 17213.² De archeologienota behandelt het projectgebied met een oppervlakte van ca. 11.119 m² en stelt dat het terrein een reëel archeologisch potentieel heeft gezien de gunstige landschappelijke ligging en de waarschijnlijk eerder beperkte voorgaande antropogene verstoringen. De verwachting is hoog voor het aantreffen van lithische artefactensites uit het laat-paleolithicum t.e.m. het neolithicum evenals voor nederzettingsresten vanaf het neolithicum t.e.m. de volle middeleeuwen en sporen van begraving vanaf de bronstijd t.e.m. de volle middeleeuwen. Voor nederzettingsresten uit de late middeleeuwen werd een middelhoge trefkans ingeschat. Hoewel de impact van de eerdere bouw- en afbraakwerken op het terrein op de bewaring van het (archeologische) bodemarchief niet gekend is, wordt verwacht dat het archeologisch relevante niveau lichtelijk is afgetopt. Hierdoor kunnen ondiepe sporen mogelijk verdwenen zijn maar blijft de verwachting gelden dat diepere sporen bewaard kunnen zijn. Voor het volledige terrein werd dan ook bijkomend archeologisch vooronderzoek geadviseerd. Dit diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject omwille van de nog aanwezige bebouwing en verharding. Het verslag van resultaten van deze nota behandelde de resultaten van het bijkomend archeologisch vooronderzoek dat bestond uit een landschappelijk booronderzoek gevolgd door proefsleuvenonderzoek.

¹ Deze bureaustudie houdt een eerste assessment in van het onderzoeksgebied en kan u raadplegen via <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/7604>.

² <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/17213>.

2 GEMOTIVEERD ADVIES

Het landschappelijk booronderzoek wees uit dat de bodemopbouw ter hoogte van het projectgebied matig bewaard is gebleven. De natuurlijke bodemopbouw is immers in elke boring aangetast door antropogene (bodem)ingrepen. De diepte van dit antropogeen vergraven pakket varieerde tussen 65 en maximaal 123 cm-mv. Hoewel de exacte horizontale en verticale omvang van de verstoring echter niet bepaald kon worden, heeft het landschappelijk booronderzoek onvoldoende aangetoond dat er sprake zou zijn van een volledige vernietiging van het archeologisch bodemarchief. Het is dan ook mogelijk dat archeologische erfgoedwaarden bewaard zijn gebleven op het terrein ondanks de eerdere bouw- en afbraakwerken die er hebben plaatsgevonden. Aangezien de geplande ontwikkeling van het terrein gepaard gaat met bodemingrepen die de diepte van het verwachte archeologische niveau kunnen overstijgen, vormen ze een bedreiging van de eventueel aanwezige archeologische resten en/of sporen. Voor het projectgebied dient dan ook bijkomend archeologisch vooronderzoek uitgevoerd te worden om het archeologisch potentieel te evalueren. Het landschappelijk booronderzoek heeft aangetoond dat het terrein geen potentieel (meer) heeft voor het aantreffen van prehistorische artefactensites. Bijgevolg kan overgegaan worden tot het proefsleuvenonderzoek zoals voorgesteld in het programma van maatregelen van de archeologienota. Dit kan uitgevoerd worden volgens de voorgestelde bepalingen aangezien er geen diepgaande of omvangrijke verstoringen werden aangetroffen tijdens het landschappelijk booronderzoek die zouden toelaten bepaalde delen van het onderzoeksgebied uit te sluiten van verder vooronderzoek.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden antropogene verstoringen vastgesteld in de profielen en in het vlak. Ondanks deze antropogene impact bleek het archeologisch niveau matig bewaard te zijn. De antropogene verstoringen die konden vastgesteld worden, zijn waarschijnlijk het gevolg van de eerdere bouw- en afbraakwerken op het terrein die hun sporen hebben nagelaten in de bodem. De verstoringen konden zowel in het vlak als in de profielen geregistreerd worden. In de profielen varieert de diepte van de verstoring tussen zo'n 60 à 100 cm. Hierdoor is er meestal dus sprake van een vrij ondiepe verstoring hoewel de top van de C-horizont ook geroerd kon worden. In profiel 4 bereikte de verstoring echter een diepte van minimaal 150 cm. Daar is er dus een diepe verstoring vastgesteld van het archeologische bodemarchief. Ook elders konden diepere verstoringen worden vastgesteld in het vlak die eveneens een nefaste impact hebben gehad op de bewaring van het archeologische bodemarchief. De aard en omvang van de verstoringen is in de meeste gevallen echter niet van die aard dat ze een volledige afwezigheid van eventuele archeologische sporen en/of resten hebben veroorzaakt. Het archeologisch niveau was dus nog wel aanwezig en bevond zich gemiddeld op een diepte van zo'n 82 cm-mv. Daar waar verstoringen werden aangetroffen, is het wel mogelijk dat ondiepe sporen verdwenen kunnen zijn ten gevolge van antropogene activiteiten.

De tijdens het proefsleuvenonderzoek vastgestelde bodemopbouw ondersteunt de volgens de bodemkaart verwachte OB-bodem. Een OB-bodem komt overeen met een bebouwde zone waardoor antropogene verstoring kan verwacht worden van de bodemopbouw of waar het bodemtype niet gekarteerd kon worden door de aanwezigheid van bebouwing. Specifiek voor het projectgebied kon een dergelijke antropogene invloed over het volledige terrein worden vastgesteld. Deze was geassocieerd met eerdere bouw- en afbraakwerken op het terrein waarvan de diepte varieerde. Toch kon hieronder ook nog een restant van een natuurlijke bodemopbouw worden vastgesteld. Deze sluit aan bij de matig droge tot matig natte zandbodems met een dikke antropogene humus A-horizont (Zbm, Zcm) die in de omgeving gekarteerd werden maar van deze antropogene horizont werd vaak enkel een vergraven restant aangetroffen.

Het veldwerk leverde slechts twee archeologische sporen op. Het gaat om twee parallelle greppels met noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie. Ze bevonden zich in werkputten 1 en 3. De greppels dateren waarschijnlijk uit dezelfde periode aangezien hun oriëntatie en algemene kenmerken dezelfde zijn. Een vondst, gecombineerd met de algemene kenmerken van de sporen, en een vergelijking met de recente verstoringen, plaatst de greppels in de nieuwe à nieuwste tijd.

De andere grondsporen die in het vlak werden geregistreerd, betreffen allen recente verstoringen. Ze kwamen aan bod in 4.4.4. Het is niet uit te sluiten dat er in het verleden meer archeologische sporen uit diverse perioden op het terrein aanwezig waren, maar dat ze verdwenen zijn door eerdere bouw- en afbraakwerken op het terrein die een impact hebben gehad op de bewaring van het (archeologische) bodemarchief. Aangezien er echter ook grote zones werden aangetroffen waar de impact van de bodemverstoringen beperkt was, is het ook mogelijk dat het terrein in het verleden geen interessante locatie was voor menselijke aanwezigheid of dat de activiteiten geen sporen hebben nagelaten in de bodem. De kans op kennisvermeerdering bij eventueel verder archeologisch onderzoek wordt omwille van de lage densiteit en aard van de sporen, gecombineerd met de datering en vastgestelde verstoringen, laag ingeschat. Er wordt dan ook geoordeeld dat het archeologische potentieel van het terrein voldoende onderzocht is door middel van proefsleuven. Rekening gehouden met de resultaten van het proefsleuvenonderzoek, de geplande bodemingrepen en een kosten-baten afweging is vervolgonderzoek dan ook onwenselijk.

Figuur 1: Resultaten van het proefsleuvenonderzoek weergegeven op het toekomstplan

3 BESLUIT

Het landschappelijk booronderzoek liet toe te bepalen dat het terrein nog een archeologisch potentieel had hoewel de bovengrond reeds door antropogene ingrepen geroerd was tot een diepte van 65 à 123 cm-mv. Vervolgens werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op het terrein. De resultaten hiervan geven aan dat het projectgebied een zeer laag archeologisch potentieel heeft. Over het volledige projectgebied konden immers slechts twee antropogene sporen uit de nieuwe à nieuwste tijd worden geregistreerd. Het gaat om twee parallelle (afwaterings)greppels met een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie. De algemeen zeer lage densiteit aan sporen en vondsten, gecombineerd met de recente oorsprong ervan en de gevolgen van de verstoringen door bouw- en afbraakwerken die over het volledige terrein konden worden vastgesteld, maken dat de kans op kennisvermeerdering gering is. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek in acht nemend, lijkt een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving dan ook niet relevant.

4 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		5 mei 2021
Toon Moeskops	Business Unit Manager		5 mei 2021
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		5 mei 2021